

תוכן עניינים

1	פתח דבר
3	חלק א': כללי
3	שער א': מומחים בעין המשפט - כללי
3	פרק א': מבוא.....
5	פרק ב': הוראות הדין תחתם חוסה חוות-דעת המומחה
	פרק ג': חוות-דעת מומחה רפואי בדיני הנזיקין הכלליים ובחקיקה
11	מיוחדת.....
	שער ב': פקודת הראיות (נוסח חדש), התשל"א-1971 -
13	המומחים וחוות-הדעת
13	פרק א': חוות-דעת מומחה ותעודת רופא - סעיף 20 לפקודה
25	פרק ב': חזקת חתימה - סעיף 21 לפקודה
22	פרק ג': חוות-דעת ותעודת רופא שנעשו מחוץ לישראל - סעיף
27	לפקודה.....
31	פרק ד': תעודת עובד הציבור - סעיף 23 לפקודה
35	פרק ה': צורת חוות-הדעת והגשתה - סעיפים 24 ו-25 לפקודה
43	פרק ו': חקירה בעל-פה - סעיף 26 לפקודה
28	פרק ז': שמירת זכויות וסמכויות והגדרה - סעיפים 27 ו-28
57	לפקודה.....
	שער ג': מומחים - תקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018
	ודין ישן - תקנות 125 עד 135 לתקנות סדר הדין האזרחי,
61	התשמ"ד-1984
61	פרק א': הגדרות המומחה
67	פרק ב': מומחה שיעץ עצה
	פרק ג': חוות-דעת רפואית ופטור מהגשתה - תקנה 87 לתקנות סדר הדין
	האזרחי, התשע"ט-2018 ודין ישן - תקנה 127 לתקנות סדר הדין
79	האזרחי, התשמ"ד-1984.....
	פרק ד': בדיקה רפואית והגשת חוות-דעת מטעם בעל דין אחר - תקנה
128	87(א) עד (ד) לתקנות סדר הדין האזרחי החדשות - דין ישן, תקנה
93	לתקסד"א הישנות.....
	פרק ה': חוות-דעת מומחה מטעם בעל דין בעניין שאינו רפואי - תקנות
87(ה) ו-	87(ו) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 - דין ישן,
103	תקנה 129 לתקסד"א הישנות.....
	פרק ו': מומחה מטעם בית-המשפט - תקנה 88 לתקנות סדר הדין
107	האזרחי החדשות - דין ישן, תקנה 130 לתקסד"א הישנות.....

107.....	1. כללי
	2. הצגת פרוטוקול עדותו של תובע וסרטי מעקב בפני מומחה שנתמנה
115.....	טרם עריכת חוות-דעתו - היקש מן המקובל בתאונות דרכים
	3. הפוסק האחרון בשאלת קיומה או היעדרה של אסכולה הוא בית- המשפט ולא המומחה
118.....	4. סמכותו של בית-המשפט לקבוע קשר סיבתי בניגוד לקביעתו של מומחה רפואי שמונה מטעמו
118.....	5. מה הדין כאשר ממכלול חומר הראיות המונח לפני בית-המשפט עולה מסקנה השונה מחוות-דעתו של המומחה הרפואי?
118.....	6. הקביעה הסופית בדבר מצבו הרפואי של התובע כתוצאה מהתאונה מסור בידי בית-המשפט
119.....	7. עניינים נוספים - ההלכה הפסוקה
120.....	פרק ז': חקירת מומחה שהגיש חוות-דעת - תקנה 87(ח) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 - דין ישן, תקנה 130א לתקסד"א הישנות
123.....	1. כללי
123.....	2. חקירה נגדית של מומחים רפואיים ואחרים
124.....	3. ויתור על חקירה נגדית
126.....	4. חקירה נגדית של מומחה מטעם בית-המשפט
127.....	5. חקירה נגדית של מומחה מוסכם
128.....	6. על בית-המשפט להיעתר לבקשת צד להזמין מומחה לחקירה
128.....	7. אין בשאלות ההבהרה שהוצגו למומחה, משום מיצוי או ויתור על זכות החקירה הנגדית
129.....	8. כיצד לנהוג בחקירת עד מומחה
130.....	9. חוסר אפשרות חקירה נגדית עקב מותו של עד
130.....	10. פסילת חוות-דעת המומחה בתחום הראומטולוגיה לאור אי-הצגת כל המסמכים הרפואיים
130.....	פרק ח': היעדר ניגוד עניינים של מומחה מטעם בית-המשפט - תקנה 89 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018
133.....	פרק ט': שכרו והוצאותיו של מומחה - תקנה 92 לתקנו תסדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 - דין ישן, תקנה 131 לתקסד"א הישנות
137.....	פרק י': סמכותו של מומחה רפואי - תקנה 90 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 - דין ישן, תקנה 132 לתקסד"א הישנות
143.....	פרק י"א: בקשת הוראות
147.....	פרק י"ב: צורת חוות-הדעת והגשתה
149.....	פרק י"ג: חוות-דעת מומחה שמינה בית-המשפט - תקנה 91 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 - דין ישן, תקנה 134 לתקסד"א הישנות
151.....	

פרק י"ד: צירוף אסמכתאות לחוות-דעת מומחה - תקנה 87(ז) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 - דין ישן, תקנה 134א לתקסד"א הישנות.....	159
פרק ט"ו: בדיקה רפואית נוספת - תקנה 135 לתקסד"א הישנות....	161
פרק ט"ז: תיקון כתב טענות.....	163
פרק י"ז: אי-קיום התקנות - תקנה 93 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 - דין ישן, תקנה 137 לתקסד"א הישנות.....	167
שער ד': מינוי מומחה רפואי על-פי חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים ותקנותיו.....	173
פרק א': הדין.....	173
1. תחולה, הוראת מעבר ותחילה - תקנה 180 לתקסד"א החדשות (תשע"ט).....	173
2. סעיפים 6א-6ב לחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, התשל"ה-1975.....	173
3. תקנות פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (מומחים), התשמ"ז-1986.....	174
פרק ב': כללי.....	179
פרק ג': המומחה הרפואי - סעיף 6א לחוק.....	181
1. כללי.....	181
2. מיהו מומחה?.....	182
3. "נושא רפואי אחר".....	183
4. מתי יש למנות מומחה רפואי?.....	184
פרק ד': מסמכים שניתן להגיש למומחה הרפואי.....	189
פרק ה': העברת מסמכים למומחה.....	191
1. כללי.....	191
2. אבחנה בין תקנה 8 לתקנות לתקנה 2(ב) לתקנות.....	195
פרק ו': מסמכים שאין למסור למומחה.....	201
פרק ז': העברת חומר למומחה לאחר מתן חוות-הדעת.....	205
פרק ח': חקירת המומחה.....	209
פרק ט': קביעת דרגת נכות על-פי דין אחר.....	213
פרק י': נכות זמנית ונכות יציבה.....	217
פרק י"א: פסילת מומחה ומינוי מומחה חלופי.....	219
פרק י"ב: מימון ביניים של שכר המומחה.....	221
פרק י"ג: סיכום.....	223
פרק י"ד: מומחים - מינוי, פסילה, ראיות לסתור ועוד - בהלכה הפסוקה.....	225
1. הצגת חוות-דעת של מומחה שנבצר ממנו להגיע לבית-המשפט בפני המומחה החדש שמונה.....	225

2.	מינוי מומחים בהסכמת הצדדים בתחום הנירולוגיה, האורטופדיה והפסיכיאטריה.....	225
3.	דחיית בקשת רשות לערער על אי-מתן היתר להבאת מומחה תעסוקתי.....	225
4.	דחיית בקשה למינוי מומחה בתחום הנירולוגיה.....	226
5.	דחיית בקשה למינוי מומחה בתחום הנירולוגי.....	227
6.	מינוי מומחה בתחום הנירולוגיה.....	228
7.	קבלת בקשה למינוי מומחים בתחום אורטופדיה, נירוכירורגיה, פסיכיאטריה ו- א.א.ג.....	229
8.	החלטה על מינוי מומחה לאחר קביעת קדם משפט.....	229
9.	קבלת בקשה למינוי מומחה נירולוג.....	230
10.	דחיית בקשה למינוי מומחה שיקומי.....	230
11.	קבלת בקשה למינוי מומחה - הראומטולוגיה.....	231
12.	דחיית בקשה למינוי מומחה בתחום הנירוכירורגיה וכירורגיית פה ולסת.....	231
13.	מינוי מומחים בתחום נירולוגיה, אף אוזן גרון ועיניים.....	232
14.	דחיית בקשה להוצאת חוות-דעת מומחה המתארת את פגיעות התובע.....	232
15.	אין להציג קביעת ועדת המלי"ל בפני המומחה.....	232
16.	פסילת חוות-דעת המומחה בתחום הראומטולוגיה לאור אי-הצגת כל המסמכים הרפואיים.....	233
17.	קבלת בקשה למינוי מומחה בתחום הכירורגיה והפסיכיאטריה.....	234
18.	דחיית בקשת ערעור על החלטת בית-המשפט - מינוי מומחה לסכרת ודחיית בקשות לסתור.....	235
19.	דחיית בקשת רשות ערעור על קביעת הנכות של המומחית.....	235
20.	דחיית בקשה למינוי מומחה פה ולסת במקום מומחה אף-אוזן-גרון.....	236
21.	ערעור על אי-הסכמה להוכיח מצב רפואי עובר לתאונה.....	237
22.	ערעור על החלטת מינוי מומחה להראומטולוגיה.....	238
23.	הצגת חוות-דעת המומחים למומחה העזר.....	238
24.	מינוי מומחה נוסף אינו סותר את כוונת החוק.....	239
25.	קבלת בקשה למינוי מומחים רפואיים.....	240
26.	בקשה למינוי מומחים רפואיים בתחום פסיכיאטריית ילדים, כירורגיה פלסטית ילדים ושיקום.....	241
27.	קבלת בקשה למינוי מומחה בתחום הסכרת.....	242
28.	קבלת בקשה למינוי מומחה בתחום האנדוקרינולוגיה.....	243
29.	בקשה להשלמת החלטה בקשר למינוי מומחה.....	244

30. ערעור על הסכמה להצגת מסמכי הוועדה הרפואית ומינוי מומחה	245
31. קבלת בקשה למינוי מומחים בתחום הנפשי והאורתופדי	246
32. קבלת בקשה למינוי מומחה לקביעת מצבו הרפואי של התובע בעבר	246
33. בקשה למינוי מומחה בתחום הרפואי	247
34. פגיעה בעמוד שדרה צווארי ומותני - דחיית בקשה להתיר שאלות הבהרה למומחה מטעם בית-המשפט בצירוף פרוטוקולי ועדות רפואיות מטעם המוסד לביטוח לאומי	247
35. פגיעה לכאורה בעמוד השדרה - בקשה למינוי מומחה	248
36. דחיית בקשה להבאת מומחה פסיכיאטר שמומחיותו ברפואת השינה	248
37. קבלת בקשה למינוי מומחה בתחום הפסיכיאטריה	249
38. מינוי מומחה בתחום האורתופדיה	249
39. קבלת בקשה למינוי מומחה אורתופדי	250
40. פסילת מומחים על-ידי התובע	250
41. קבלת בקשת להבאת ראיות לסתור ודחיית בקשה להצגת חוות-דעת מומחה	251
42. דחית בקשה לאסור הבאת ראיות לסתור את החלטת ועדת הערר של המל"ל	252
43. קבלת ערעור להבאת ראיות לסתור את קביעת המל"ל	252
44. בקשה לערעור על אי-מתן היתר להבאת ראיות לסתור את קביעת הוועדה הרפואית	254
45. קבלת בקשה להבאת ראיות לסתור - מינוי מומחים בתחום עיניים, נירולוגיה ופסיכיאטריה	254
46. דחיית בקשה להבאת ראיות לסתור	256
47. פגיעה בגפיים התחתונות על רקע מחלת סוכרת - בקשה להבאת ראיות לסתור	256
48. בקשה להבאת ראיות לסתור	257
49. דחיית בקשה להבאת ראיות לסתור - כאבי ראש פוסט חבלתיים	257
50. פסילת חוות-דעת מומחה מטעם בית-המשפט	258
שער ה': תקנות בית-משפט לענייני משפחה (סדרי דין), התשפ"א-2020 ודברי ההסבר	259
פרק א': כללי	259
פרק ב': מומחים - תקנות 25 ו-26 לתקנות בית-משפט לענייני משפחה	261
משפחה (סדרי דין) וסעיף 8 לחוק בתי-משפט לענייני משפחה	261
1. כללי	261

2. צו ההקמה - תקנות 258יב(א) ו- 258יב(ז) לתקנות סדר הדין האזרחי (הישנות)..... 263

3. "מונה מומחה או יועץ מטעם בית-המשפט, לא יהיה בעל דין רשאי להביא עדות נוספת של מומחה מטעמו, אלא ברשות בית-המשפט" - סעיף 8(ג) לחוק בית-המשפט לענייני משפחה..... 270

3.1 כללי..... 270

3.2 מינוי מומחה..... 274

3.3 הגשת חוות-הדעת..... 275

3.4 חקירת המומחה..... 275

3.5 שכר-טרחת המומחה והוצאותיו..... 275

3.6 פקיד סעד (עובד סוציאלי)..... 276

3.7 משמונה מומחה מטעם בית-המשפט, אין להגיש בבית-המשפט לענייני משפחה חוות-דעת "פרטית" מטעם מי מהצדדים..... 276

3.8 החלטותיהן של הערכאות הקודמות נסבו על השאלה אילו מסמכים היה מקום להעביר לעיון המומחה בנסיבות המקרה הנדון. שאלה זו אינה חורגת מגדרו של הסכסוך בין הצדדים..... 277

3.9 סמכותו של בית-המשפט גם למנות מומחה שיהיה בעל סמכויות של חוקר בודק..... 277

3.10 הלכות בתי-המשפט..... 278

279 חלק ב': מיון ורשימות המומחים.....

שער א': כללי..... 279

פרק א': מבוא..... 279

פרק ב': מיון..... 281

שער ב': מומחים רפואיים..... 283

פרק א': כללי..... 283

פרק ב': חוק הסדרת העיסוק במקצועות הבריאות, התשס"ח-2008..... 287

1. כללי..... 287

2. תכליתו הספציפית של חוק ההסדרה, אל מול תכליתו הכללית של החוק, הנגזרת מחוק יסוד: חופש העיסוק..... 288

פרק ג': פקודת הרופאים (נוסח חדש), התשל"ז-1976..... 291

פרק ד': פסיכולוגים ופסיכיאטרים..... 307

1. כללי..... 307

2. חקיקה רלבנטית - רשימה..... 307

3. הקוד האתי - קוד האתיקה המקצועית של הפסיכולוגים בישראל..... 307

4. גילוי חומר המתייחס לטיפול נפשי של מתלוננות בעבירות מין... 321

4.1 חסיון ופרטיות של מתלוננות בעבירות מין - כללי..... 321

4.2	טיפול נפשי במתלוננת קרבן עבירה : חסיון מטפל-מטופל.....	322
4.3	גילוי חומר המתייחס לטיפול נפשי של קורבן אונס	327
5	תכליתו של סעיף 2 לחוק הפסיכולוגים וועדת הרישום	332
5.1	כללי	332
5.2	האם התואר שניתן מאת שלוחת אוניברסיטה, שהוא תואר מאת "מוסד בחוץ-לארץ" "שווה ערך" לתואר המקביל הניתן על-ידי מוסדות להשכלה גבוהה בישראל	344
6	בקשה להסרת חיסיון מדיוני ועדת משמעת לפי חוק הפסיכולוגים	347
349	פרק ה': רפואת שיניים	349
1	תחומיה של רפואת השיניים	349
1.1	רפואת שיניים לילדים	349
1.2	אנדודונטיה	349
1.3	פריודונטיה	349
1.4	רפואת הפה	349
1.5	אורתודנטיה	349
1.6	כירורגיית פה ולסת	350
1.7	שיקום הפה	350
1.8	שיקום פנים ולסתות	350
1.9	שיכוך כאב	350
2	חקיקה רלבנטית - רשימה	350
3	רישיון ניהול מרפאות שיניים באמצעות תאגידים לטכנאי שיניים	350
3.1	כללי	350
3.2	עתירה לקבלת רישיונות לניהול מרפאות שיניים באמצעות תאגידיים - העתירה נדחתה ברובה	353
4	עבירות משמעת וענישה	363
4.1	דרישת ההגנות מאדם המבקש להיות רופא	363
4.2	שימוש בכינוי ללא הרשאה	364
4.3	שימוש שלא כדין בתואר פרופסור - הערעור התקבל בחלקו	365
4.4	שימוש בתואר פרופסור לרפואת שיניים שלא כדין - התביעה נדחתה	368
4.5	העותר עסק ברפואת שיניים ללא רישיון במשך תקופה ממושכת, והציג רישיון מזויף - העתירה נדחתה	368
371	פרק ו': רפואת עיניים - אופתלמולוגיה	371
1	כללי	371
2	נוירו-אופתלמולוגיה	371
373	פרק ז': רפואת עור	373

375	פרק ח': אורטופדיה
377	פרק ט': כירורגיה
379	פרק י': רפואת חירום ורפואה אלטרנטיבית
379	1. רפואת חירום
379	2. רפואה אלטרנטיבית - משלימה - כללי
379	2.1 מהי רפואה אלטרנטיבית משלימה
379	2.2 שאינו "עיסוק ברפואה"
381	שער ג': שמאים
381	פרק א': כללי
383	פרק ב': סוגי שמאות
383	1. כללי
383	2. שמאות רכוש - תביעות נזק
383	3. שמאות חקלאית
383	4. שמאות ציוד מכני הנדסי (צמ"ה)
384	5. שמאות ימית
384	6. שמאות מקרקעין
384	6.1 כללי
384	6.2 חקיקה רלבנטית - רשימה
384	7. שמאות רכב
384	7.1 כללי
385	7.2 "ירידת ערך אובייקטיבית" - כללי
385	7.3 אבחנה בין ירידת ערך "טכנית" לירידת ערך "מסחרית"
385	7.3.1 כללי
385	7.3.2 כללי ועדת ששון אינם מחייבים בהכרח אלא ניתן לסמוך גם על שיטת חישוב עצמאית להערכת הנזק
386	7.3.3 חישוב ירידת הערך
387	7.4 "שמאות רכב" - "שמאי רכב" - "מתמחה בשמאות רכב"
388	7.5 "נזק גולמי" - "אובדן גמור" (total loss) - היחס בין המושגים
390	7.6 "אובדן גמור" - "total loss"
391	7.7 "אובדן גמור להלכה"
392	7.8 "שווי רכב"
393	7.9 "רכב שיצא מכלל שימוש"
309	7.10 "שימוש ברכב שניזוק" (בדיקת בטיחות על-פי תקנה לתקנות) - "נזק בטיחותי" - "שלדה"
394	7.11 "חובת נאמנות"
396	7.12 "איסור ביצוע שומת נזיקין במוסך לא מורשה"
396	7.13 "איסור שימוש בחלק משומש"
397	7.14 "חלק"

399.....	שער ד': מהנדסים
399.....	פרק א': כללי
401.....	פרק ב': חקיקה רלבנטית - רשימה
	חלק ג': אחריות המקצועית של מומחים - עילות
403.....	ותקדימים
403.....	שער א': פקודת הנזיקין - עוולות
403.....	פרק א': עולות הרשלנות
403.....	1. עקרונות כלליים
404.....	2. העוולה - גווייה ומרכיביה - מושגי יסוד
404.....	2.1 כללי
406.....	2.2 יעילות תחילה
407.....	2.3 חובת זהירות כללית
408.....	2.4 שיקולי מדיניות
409.....	2.5 צפיות
410.....	2.6 הבחנה בין סוגי הצפיות
411.....	2.7 הגישה המסורתית והאלטרנטיבה
413.....	פרק ב': חובת הזהירות - תנאי ראשון
413.....	1. כללי
414.....	2. חובת זהירות מושגית
414.....	3. חובת זהירות קונקרטית
417.....	פרק ג': הפרת חובת הזהירות - תנאי שני
417.....	1. כללי
417.....	2. היפר חובה חקוקה
417.....	3. דרישת הצפיות
419.....	פרק ד': קיומו של קשר סיבתי - תנאי שלישי
419.....	1. כללי
419.....	2. קשר סיבתי-עובדתי
420.....	3. קשר סיבתי-משפטי
420.....	3.1 כללי
420.....	3.2 מבחן הצפיות
420.....	3.3 מבחן הסיכון
420.....	3.4 מבחן השכל הישר
420.....	4. סיבתיות עמומה
422.....	5. עיקרון ה"גולגולת הדקה"
423.....	6. גורם זר מתערב
425.....	פרק ה': הוכחת הנזק - תנאי רביעי
427.....	פרק ו': היפר חובה חקוקה
427.....	1. כללי

427.....	2. הפרת חוקי תכנון ובניה
429.....	שער ב': אחריות המומחה מטעם בית-המשפט
429.....	פרק א': כללי
435.....	פרק ב': חיוב אישי של בעל התפקיד
439.....	פרק ג': הגשת תביעה נגד מומחה מטעם בית-המשפט
441.....	פרק ד': מומחה בית-המשפט - חזקת המקצועיות וההגינות
445.....	פרק ה': פסילתו של מומחה מטעם בית-המשפט
461.....	פרק ו': דוגמאות ותקדימים
1. לא מדובר בתביעה כנגד מומחה מטעם בית-משפט בעילת רשלנות רבתי ו/או זדון לא ניתן להגיש תביעת רשלנות כנגדו	461.....
2. כונס הנכסים התרשל בתפקידו ולא שמר על מצב הנכס - התביעה התקבלה	462.....
3. דחיית תביעת נזיקין נגד עד מומחה, בין היתר, בשל אפשרות לפגיעה ממשית בעקרון סופיות הדיון	463.....
4. הסמכות להיזקק לעד מומחה היא סמכות שבשיקול-דעת שיפוטי	467.....
5. הגשת תביעה אישית נגד כונס נכסים ובעלי תפקידים דומים - תותר רק במקרים חריגים	468.....
6. נדחתה בקשה לפסול מומחה בית-משפט - בחשש בעלמא שהועלה על-ידי התובעת אין בו כשלעצמו כדי לפסול את אמינותו	470.....
7. הקשר שבין המומחה מזה והנתבעת מזה הינו קשר רופף ועקיף - הבקשה לפסלות נדחתה	471.....
8. מומחה המשמש יועץ מקצועי קבוע של עורך-דינו של אחד מהצדדים למשפט, פסול מלשמש מומחה מטעם בית-המשפט - הערעור התקבל	471.....
9. נדחתה בקשה לפסלות מומחה - לא נמצאה, בשלב זה, עילה להתערב במסקנת הערכאות הקודמות	472.....
10. פסילתם של מומחה וחוות-דעתו אינם עניין שיגרתו	473.....
11. נדחתה בקשת הפסלות - למומחה אין קשר מיוחד, לא לחיוב ולא לשלילה, עם משרד ב"כ המבקשת, או עם המשיבה, או עם כל חברת ביטוח אחרת	474.....
12. נדחתה בקשת פסלות מומחה - זו תיפסל רק מטעמים מיוחדים	475.....
13. המבקש לא הצביע על עילה כלשהיא לפסילתו של המומחה או לפסילת חוות-הדעת	475.....
14. אין בכל הנימוקים שהעלה התובע כדי להצדיק את פסילת המומחה	476.....

15. ביקורת על מסקנותיו הרפואיות של המומחה שהן למעשה טענות לעניין נכונותה ומשקלה של חוות-הדעת, אינן נימוק לפסילת מומחה או פסילת חוות-הדעת 478

16. אין מקום לפסילת חוות-דעתו של המומחה מטעם בית-המשפט, וכן אין מקום לקבלת חוות-דעת של מומחה נוסף 479

17. במקרה הנדון התקיימה נסיבה חריגה ומיוחדת שהביאה לפסילת המומחה 481

18. לא נסתרה החזקה בדבר התנהלותו המקצועית של המומחה ... 482

19. סמכותו של בית-משפט למנות מומחה רפואי נוסף לרופא קודם שמינה כאשר לשופט נותרו ספקות ולדעתו הוא נזקק לחוות-דעת נוספת 483

20. פער בין קביעת נכות על-ידי רופא שמינה בית-משפט לבין קביעת המוסד לביטוח לאומי אינו מצדיק מינוי מומחה רפואי נוסף בתביעה בגין תאונת דרכים 484

21. אי-תקינות שאינה יורדת לשורש העניין ואינה פוגעת בעבודתו של המומחה ובאובייקטיביות של חוות-הדעת אינה צריכה להביא לביטול המינוי 485

22. היה על המומחה להמתין עם חוות-דעתו עד לחלוף התקופות הנזכרות בתקנה 8 לתקנות, כדי לאפשר לצדדים, כולל הנתבעים, להמציא לו מסמכים - הערעור התקבל 486

23. אימוץ חוות-דעת של מומחה רפואי חיצוני על-ידי מומחה רפואי שמונה על-ידי בית-משפט 487

24. הבקשה לפסילת המומחה נדחתה - המידע אליו נחשף המומחה, בפשטות, אינו בעל אופי של מידע משפטי חסוי ואינו כזה שחשיפתו למומחה יכולה לגרום לתובעת לעיוות דין 487

25. בקשת פסילת המומחה נדחתה - ביקורתו של התובע על מסקנותיו הרפואיות של המומחה שהן טענות לעניין נכונותה ומשקלה, אינן נימוק לפסילת מומחה או חוות-הדעת 490

26. מאחר ולא נטען כי המומחה מצוי בקשרי עבודה קבועים עם מי מהנתבעות, לא נמצא כל טעם ענייני לפסילת המומחה - הבקשה לפסילת המומחה נדחתה 491

27. בגין חוסרים בחוות-הדעת היא תשמש אך חלק ממארג הראיות 491

28. מערכת היחסים שיש בין המומחה לבין מקום העבודה היא ללא כל קשר ישיר לתובע - הבקשה נדחתה 492

29. החלפת מומחה - על-מנת שמראית פני הצדק תראה 493

30. ראוי לאפשר למומחה לסיים את מלאכתו ולהגיש חוות-דעת - הערעור התקבל 494

31. משניתנה חוות-הדעת, ובהיעדר כל פגם בהתנהלות המומחה, אין מקום להיעתר לבקשה..... 494

32. חשש כי זכויות התובע תפגענה עקב מינוי זה - הבקשה התקבלה..... 495

33. אין סיבה לחשוד במומחה כי בחר להעדיף עמדת צד על פני רעהו או שהטעמים לחוות-הדעת הם פסולים - הבקשה נדחתה..... 497

34. בחינה של היקף העבודות אשר ביצעה המשיבה ואת עלותן, אלה הם תחומים מובהקים בהם נדרשת חוות-דעת של מומחה לדבר.... 498

35. צדדים שהסכימו ביניהם למנות מומחה שייתן מענה לשאלה פלונית מחוייבים להחלטתו מכוח ההסכם שנכרת ביניהם..... 499

36. בית-המשפט העליון דחה ערעורים כנגד אישור חוות-דעת רו"ח שהכריע במחלוקות שותפי חברה שביקשו להיפרד..... 501

37. מעמדו של "מומחה" כ"מעין בורר"..... 503

38. דחיית כל טענות הנתבעת באשר לחוות-הדעת של מומחה בית-משפט..... 505

39. אין לקבל את הטענות של צד שלישי לפסול את המומחה מטעם בית-המשפט..... 505

40. אמנם, מקום בו עולה חשש שמא המומחה הפר את חובותיו בתחום האמון או את חובותיו המקצועיות, רשאי בית-המשפט להורות על פסילת חוות-דעתו או להורות על מינוי מומחה נוסף. ואולם, אמצעי של פסילת חוות-הדעת יינקט במשורה, ורק מקום בו הפגם שנפל בחוות-הדעת יורד לשורשו של עניין ועלול לגרום לעיוות דין. גם מינוי מומחה נוסף ייעשה רק במקרים יוצאי דופן בהם סבור בית-המשפט כי לא ניתן לסמוך ממצאים על יסוד חוות-דעתו של המומחה ויתר הראיות שבאו לפניו..... 507

41. אין די בטענה כי המומחה שימש בעבר מומחה מטעם חברות ביטוח, וגם אין די בטענה כי המומחה שימש כמומחה מטעם הצד שכנגד או כי הגיש חוות-דעת מטעמו, על-מנת לפסלו. לצורך פסילת מומחה יש צורך בהוכחת קיומה של זיקה מהותית בין המומחה לבין הצד שכנגד על פני פרק זמן משמעותי, שיש בה להעלות "חשש משמעותי" כי זכויותיו של המבקש תיפגענה..... 507

42. לצד חזקות התקינות והמקצועיות מהן נהנה מומחה בית-המשפט, ועל-מנת להצדיק את האמון הרב שניתן בו, מוטלות עליו חובות שונות שהן מקצת החובות המוטלות על בית-המשפט עצמו. הסוג הראשון של החובות המוטלות על המומחה הן חובות אמון, בגדרן נדרש המומחה לנהוג בתום-לב, באובייקטיביות, ללא משוא פנים, בלא ניגוד עניינים, ותוך הקפדה על מראית עין של התנהלות תקינה..... 507

43. די בכל אחד מהטעמים שפורטו לא-כל-שכן לנוכח משקלם המצטבר, כדי להוביל למסקנה, כי מדובר במקרה חריג המצדיק נקיטה בצעד החריג של פסילת חוות-דעת מומחה בית-משפט ומינוי מומחה רפואי אחר תחתיו. זאת ועוד. השארת המצב על כנו עלולה לגרום לתובעת עיוות דין על לא עוול בכפה, כאשר למרבה הצער, נקלעה בעל כורחה ליריבות אישית בין המומחים 508

44. טענות התובעים בנוגע לזיקה כלשהיא בין המומחית לבין הנתבעת 2 או הצד השלישי נסמכות אך ורק על פרסומים באתר האינטרנט של המומחית שלפיה נטלה חלק בפרוייקטים שבהם היו מעורבים גם אלקטרה וגם הצדדים השלישיים. ברם, לא הוכח כי המומחית הייתה בקשר עסקי או מסחרי ישיר עם אלקטרה או עם הצד השלישי, ולא נסתרה טענת המומחית כי מי ששכר את שירותיה באותם פרויקטים היה היזם של הפרוייקט ולא מי מבעלי הדין בהליך דנן 508

45. גם אם קיימים קשיים מסויימים בחוות-הדעת, אין בקשיים אלה כדי להוביל לפסילת חוות-הדעת בשלב זה של ההליך. לא ראיתי להתערב בקביעה זו. דרך המלך לתקיפת חוות-דעת מומחה במישור המקצועי היא בדרך של חקירת המומחה ולא בדרך של בקשה לפסילת חוות-דעתו 508

46. חשש ממשי לניגוד עניינים - טיב היחסים כנטען בטופס ההצהרה, אינו מקים חשש ממשי למשוא פנים, ואין בו כדי לבסס פגם חמור במיוחד באופן שיוּרד לשורש העניין, המצדיק ביטולה או פסילתה של חוות-דעת המומחה או פסילת המומחה, ובשים-לב לעיתוי הגשת הבקשה לפסילת חוות-דעת המומחה, אשר כאמור, הוגשה רק לאחר שהמבקש נחשף למסקנותיה, הבקשה לפסילת חוות-דעת המומחה נדחת. 509

47. לא תיפסל חוות-דעת של מומחה מטעם בית-המשפט, בשל טענה לניגוד עניינים וזאת גם אם המומחה לא עמד בחובת הגילוי המוטלת עליו בנוגע לניגוד העניינים וכי יש לבחון אם נסיבות המקרה מעוררות חשש ממשי למשוא פנים מצד המומחה 509

שער ג': אחריות שמאי מקרקעין 511.....

פרק א': מבוא 511.....

פרק ב': דוגמאות ותקדימים 513.....

1. נדחתה תביעה נגד עו"ד שייצג רוכשים בעסקה לרכישת דירת מגורים, ושמאי מקרקעין, שנטען כי התרשלו כשלא גילו לרוכשים שהנכס שהם רוכשים בנוי בניגוד לתב"ע 513

2. התקבלה תובענה לפיצוי בגין ליקויי בניה - הנתבעת תשלם לתובעים, ביחד ולחוד, את הסך 188,742 ש"ח 515

3. התובעים לא הוכיחו את קיומן של חריגות הבניה כפי שנטענו על-ידם - אחריות שמאי שלא ציין החריגות בחוות-הדעת 516

4.	לא נמצאה הצדקה לבירור נוסף - שלישי במספר - שומת היטל השבחה.....	518
5.	התביעה התקבלה, תוך חיוב הנתבע בפיצוי התובעים בגין הנזק שגרם להם ברשלנותו - שומת היטל השבחה.....	519
6.	הפעולות שביצע הכונס בניגוד לדין ולהחלטות מפורשות מכוחן פעל.....	521
7.	התביעה נדחתה - כונס נכסים ושמאי מקרקעין - לא הוכחה טענת תרמית או הטעיה או רשלנות.....	523
8.	תביעת בנק - רשלנות שמאי מקרקעין - לא נמצא כי התקיימו המבחנים הנדרשים להענקת רשות ערעור בגלגול שלישי.....	524
9.	תביעה נגד שמאי מקרקעין - שיהוי בהגשת סעד זמני.....	525
10.	השמאי שחב חובת זהירות מושגית וקונקרטיית כלפי הכונס וכלפי המערערים - התרשל.....	526
11.	נדחתה טענת התובעים בעניין רשלנות הנתבע לגבי עצם סכום השומה שבחוות-הדעת.....	528
12.	שמאית מכריעה - בעקבות המינוי לא נקלעה השמאית למצב שבו היה קיים חשש לניגוד עניינים או למשוא פנים.....	530
13.	התקבלה תביעת בנק נגד שמאית מקרקעין - ערכה שומה באופן רשלני.....	531
14.	האחריות להערכות השמאיות מוטלת כולה ובאופן בלעדי על כתפי המאמן.....	533
15.	נדחתה תביעת בנק נגד שמאי בגין נזקים שארעו לו בהסתמכו על חוות-דעת שערך.....	534
16.	נדחתה תביעת אחריות מקצועית - השמאי הנתבע הגיש חוות-דעת מקצועית ולא רשלנית.....	534
17.	על המערערים היה לזמן את השמאי לעדות, נוכח הליקויים שהתגלו בחוות-דעתו ומשלא עשו כן - אין להם להלין, אלא על עצמם.....	536
18.	עתירה נגד מועצת שמאי מקרקעין - העתירה נדחתה.....	537
19.	תביעה כנגד צד שלישי (עורך-דין) שעבד כשכיר אצל הנתבע (משרד עורכי-דין) - ההודעה לצד שלישי נמחקה.....	538
	שער ד': אחריות מהנדסים	541
	פרק א': כללי	541
	פרק ב': דוגמאות ותקדימים	543
1.	פסילת חוות-דעת מומחה בתוארו כמהנדס בניין.....	543
2.	מומחה יהיה מי שרכש את מומחיותו בלימודים סדירים וזכה לתעודה פורמלית. ברם, אין מניעה לכך ש"מומחה" ירכוש את מומחיותו שלא בדרך פורמלית.....	544
3.	דחיית בקשה לפסילת מומחה בהתחשב בניסיונו הרב על-אף אי-קיום תנאים להכשרתו כמהנדס.....	545

4. דחיית תביעה נגד אדריכלים בגין רשלנות.....547

שער ה': עניינים שונים.....549

פרק א': אחריות מודד.....549

פרק ב': אחריות כונס נכסים.....553

פרק ג': אחריות יועץ מס.....561

פרק ד': אחריות רואה חשבון.....563